

Дело C-82/21**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

9 февруари 2021 г.

Запитваща юрисдикция:Sąd Rejonowy dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie (Районен
съд Варшава – Шрудмиешчие във Варшава, Полша)**Дата на акта за преюдициално запитване:**

13 октомври 2020 г.

Ищци:

B.S.

Ł.S.

Ответник:

M.

Предмет на производството пред запитващата юрисдикция

Искане за присъждане на парична сума, за да бъде върнато недължимо платеното при погасяването на вноски за главница и лихва по договор за ипотечен кредит, съдържащ незаконосъобразни договорни клаузи.

**Предмет и правно основание за отправяне на преюдициалното
запитване**

Тълкуване на правото на Съюза, по-специално на член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета, както и на принципите на равностойност, на ефективност и на правна сигурност; член 267 ДФЕС.

Преюдициален въпрос

Трябва ли член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори, както и принципите на равностойност, на ефективност и на правна сигурност, да се тълкуват в смисъл, че не допускат тълкуване от съдилищата на национална правна уредба, съгласно което претенцията на потребителя за връщане на недължимо платени суми въз основа на неравноправна клауза от договор, сключен между търговец и потребител, се погасява по давност след изтичането на десетгодишен срок, който започва да тече от деня на всяко отделно изпълнение на престацията от потребителя, включително когато потребителят не е знаел, че клаузата е неравноправна?

Посочени разпоредби от правото на Съюза

Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори — двадесет и първо и двадесет и четвърто съображение, член 6, параграф 1 и член 7, параграфи 1 и 2.

Посочени разпоредби от националното право

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Закон от 23 април 1964 г. — Граждански кодекс, Dz.U. № 16, позиция 93, изменен), наричан по-нататък „ГК“.

Притежаваното право не може да се упражнява в противоречие със социално-икономическото предназначение на това право или с правилата за обществено съжителство. Такова действие или бездействие на правоимащия не се счита за упражняване на право и не се ползва със защита (член 5).

За потребител се счита физическото лице, сключващо правна сделка, която не е пряко свързана с търговската или професионалната му дейност, с търговец (член 22¹).

Имуществените претенции се погасяват по давност, освен при предвидените в закона изключения (член 117, параграф 1).

След изтичане на давностния срок лицето, срещу което претенцията е предявима, можа да не я удовлетвори, освен ако откаже да се възползва от възражението за изтекла давност. Отказът от възражение за изтекла давност преди изтичането на срока същевременно е недействителен (член 117, параграф 2).

Ако в специална разпоредба не се предвижда друго, давностният срок е десет години, а по претенции за периодични престации и претенции, свързани с извършване на стопанска дейност, е три години (член 118 в действащата редакция до 8 юли 2018 г.).

Ако в специална разпоредба не се предвижда друго, давностният срок е шест години, а по претенции за периодични престации и претенции, свързани с извършване на стопанска дейност, е три години. Давностният срок обаче изтича в последния ден от календарната година, освен ако давностният срок е по-кратък от две години (член 118 в действащата редакция от 9 юли 2018 г.).

Давностният срок тече от деня, в който претенцията е станала изискуема. Ако изискуемостта на претенцията зависи от извършването на определено действие от правоимащия, срокът започва да тече от деня, в който претенцията би станала изискуема, ако правоимащият бе извършил действието възможно най-скоро (член 120, параграф 1).

Давността се прекъсва: 1) с всяко действие пред съд или друг орган, определен за разглеждането на спорове или изпълнението на претенции от определен вид, или пред арбитражен съд, предприето непосредствено с цел предявяване или установяване или удовлетворяване или обезпечаване на претенцията; 2) с признаването на претенцията от лицето, срещу което тя е предявима; 3) със започването на медиация (член 123, параграф 1).

След всяко прекъсване давността започва да тече отново (член 124, параграф 1).

При прекъсване на давността с действие в производство пред съд или друг орган, определен за разглеждането на спорове или изпълнението на претенции от определен вид, или пред арбитражен съд или пък със започване на медиация давността не тече отново, докато не приключи съответното производство (член 124, параграф 2).

Клаузите от сключен с потребител договор, които не са договорени индивидуално, не обвързват потребителя, ако определят правата и задълженията му в противоречие с добрите нрави, грубо нарушавайки неговите интереси (незаконосъобразни договорни клаузи). Това не засяга клаузите, в които се определят основните престации на страните, включително цената или възнаграждението, ако са формулирани еднозначно (член 385¹, параграф 1),

Ако в съответствие с параграф 1 договорна клауза не обвързва потребителя, страните остават обвързани от договора в останалата му част (член 385¹, параграф 2).

Не са договорени индивидуално договорните клаузи, върху чието съдържание потребителят не е оказал реално въздействие. Това по-

специално се отнася за използваните договорни клаузи от образец на договор, предложен на потребителя от съдоговорителя (член 385¹, параграф 3).

Тежестта за доказване, че клаузата е индивидуално договорена, се носи от позоваващия се на това обстоятелство (член 385¹, параграф 4).

Съвместимостта на договорните клаузи с добрите нрави се преценява според положението към момента на сключване на договора, като се вземе предвид неговото съдържание, обстоятелствата около сключването му и другите договори, свързани със съдържания преценяваните клаузи договор (член 385²).

Получилият без правно основание имуществена облага за сметка на друго е длъжен да възстанови облагата в натура, а ако това не е възможно, да върне стойността ѝ (член 405).

Разпоредбите от предходните членове се прилагат по-специално за недължимата престация (член 410, параграф 1).

Престацията е недължима, ако онзи, който я е изпълнил, изобщо не е имал задължение или не е имал задължение към лицето, в чиято полза я е извършил, или пък основанието за престацията е отпаднало или преследваната с престацията цел не е постигната, или пък правната сделка, налагаща извършването на престацията, е била недействителна и не е станала действителна след изпълнението на престацията (член 410, параграф 2).

Претенцията за поправяне на вреда, причинена с неправомерно поведение, се погасява с изтичането на три години от деня, в който увреденият е узнал за вредата и кой е длъжен да я поправи. Този срок обаче не може да надхвърля десет години от деня, в който е настъпило увреждащото събитие (член 442¹, параграф 1 от ГК в действащата редакция до 26 юни 2017 г.).

Претенцията за поправяне на вреда, причинена с неправомерно поведение, се погасява с изтичането на три години от деня, в който увреденият е узнал или при полагане на дължимата грижа е можел да узнае за вредата и кой е длъжен да я поправи. Този срок обаче не може да надхвърля десет години от деня, в който е настъпило увреждащото събитие (член 442¹, параграф 1 от ГК в действащата редакция от 27 юни 2017 г.).

Кратко представяне на фактите и производството

- 1 През 2006 г. страните сключват договор за ипотечен кредит, индексирани по курса на швейцарския франк (CHF), по силата на който ответникът отпуска на ищците кредит за финансиране на разходите за изграждане на жилище. Валутата за индексирани на кредита е CHF. Периодът на кредитиране е 360

месеца, тоест от 8 август 2006 г. до 5 август 2036 г. Кредитът се изплаща чрез намаляващи вноски за главница и лихва. Първоначалната лихва по кредита на годишна основа възлиза на 2,25 %, като временно (за периода, в който кредитът е бил застрахован) е увеличена на 3,25 %. Банката отпуска ипотечен кредит, индексирани по курс купува за CHF по обявения обменен курс на банката. Размерът на кредит е посочен във валута CHF и се определя въз основа на валутния курс купува за CHF по обявения обменен курс на банката към деня и часа на предоставянето на кредита/транша. Кредитът се олихвява с променлив лихвен процент, който в деня на сключване на договора е определен в посочения в договора размер. Промяна в размера на лихвата по кредита е можело да се извърши при промяна в референтната ставка, определена за съответната валута, и промяна на финансовите параметри на паричния и капиталовия пазар в страната, чиято валута служи за индексиранието. Вноските за главница и лихва се погасяват в полски злоти (PLN) след предварителното им преизчисляване по курс продава за CHF по обявения обменен курс на банката за деня на плащането.

- 2 На 8 декември 2008 г. страните сключват допълнително споразумение към договора за кредит, въз основа на което размерът на лихвата по кредита се формира от основния индекс LIBOR 3M, увеличен с фиксиран за целия период на кредитиране марж на банката в размер на 0,57 процентни пункта.
- 3 В исквата си молба ищците искат ответникът да бъде осъден да им заплати сумата от 74 414,52 полски злоти (PLN) ведно със законната лихва за забава, съставляваща недължимо получената от ответника сума за тяхна сметка при събирането от ищците на вноски за главница и лихва въз основа на договор от 4 август 2006 г. за ипотечен кредит, индексирани по курса на CHF. Ищците същевременно посочват, че ако се приеме, че неравноправността на посочените договорни клаузи води до нищожност на целия договор за кредит, ответникът трябва да им върне равностойността на всички вноски по кредита, платени в периода от 5 октомври 2006 г. до 5 март 2010 г. В своя отговор на исквата молба ответникът иска тя да бъде отхвърлена.
- 4 В съдебното заседание ищците заявяват, че никоя от оспорваните от тях клаузи от договора за кредит не е била индивидуално договорена с банката ответник. Служителите на банката не представили на ищците справка за движението на валутните курсове CHF/PLN във времето и не ги уведомили, че със сключването на договора за кредит ищците ще бъдат обременени със задължението да понесат разходите за валутния спред и курсовия риск. На ищците не били дадени указания по какъв начин могат да ограничат курсовия си риск и не им било разяснено по какъв начин банката ответник изготвя обявяваните от нея курсове и как определя размера на спреда. Ищците също така не били уведомени по какви правила ще се извършват последващите промени на лихвата по техния кредит, и по-специално какви параметри банката отчита, когато взема решение за промяна на лихвата. Към момента на сключване на договора за кредит ищците не са имали образование в областта на правото или икономиката, не са имали трудов

опит в банки или други финансови институции, пито пък са имали доходи или спестявания в CHF.

Основни доводи на страните в производството пред запитващата юрисдикция

- 5 Според ищците разглежданият договор съдържа незаконосъобразни договорни клаузи, обхващащи преизчисляването на главницата и вноските по кредита по курса на CHF (член 7, параграф 1 и член 11, параграф 5 от договора) и правото на ответника да променя лихвата по кредита (член 10, параграф 2 от договора). Според тях нищожността на посочените договорни клаузи означава, че ответникът е получил от тях вноски по кредита в завишен размер и поради това искат от него да им плати сумата от 74 414,52 PLN, представляваща разликата между сумата на платените вноски по кредита (213 305,35 PLN) и правилния размер на тези вноски (138 890,83 PLN) за периода от 7 септември 2009 г. до 6 юни 2017 г. От своя страна ответникът счита, че договорът за кредит, сключен от страните, не е нищожен, нито пък съдържа незаконосъобразни договорни клаузи. Ответникът прави също така възражение за изтекла давност.

Кратко представяне на мотивите за отправяне на преюдициалното запитване

- 6 В разглеждания случай ищците оспорват т.нар. клаузи за преизчисляване (член 7, параграф 1 и член 11, параграф 4 от договора) и т.нар. клауза за променлива лихва [...] (член 10, параграф 2 в първоначалната редакция на договора), съдържащи се в договора за кредит и взети от образеца на договор, използван от банката ответник. Тези клаузи многократно са били предмет на съдебен контрол и почти винаги са обявявани за незаконосъобразни договорни клаузи по смисъла на член 385¹, параграф 1 от ГК. Спорни са обаче последиците от неравноправността на посочените по-горе клаузи. Що се отнася до последиците от липсата на обвързващо действие на клаузите, в настоящата съдебна практика се срещат две противоположни виждания. Според първото виждане след отстраняването на клаузите за преизчисляване договорът за кредит, индексирани в чуждестранна валута, трябва да се счита за договор за кредит в PLN. Според другото виждане обаче елиминирането на забранените клаузи за преизчисляване води до нищожност на целия договор за кредит. Освен това, що се отнася до последиците от липсата на обвързващо действие на клаузата за променлива лихва (член 10, параграф 2 от договора), в съдебната практика са оформени две становища. Според първото становище след отстраняването на клаузата за променлива лихва договорът за кредит трябва да се счита за договор за кредит с фиксирана лихва в размер според действащия лихвен процент в деня на сключване на договора за кредит. Според другото становище (преобладаващо в момента) в съдебната

практика, отстраняването на клаузата за променлива лихва от договора за кредит води до нищожност на договора.

- 7 С оглед на гореизложеното според запитващата юрисдикция е възможно договорът за кредит, сключен от страните, да бъде обявен за нищожен изцяло както поради обявяването за неравноправни било на клаузите за преизчисляване, било на клаузата за променлива лихва (член 10, параграф 2 от договора), така и на обявяването за неравноправни на всички тези клаузи. Запитващата юрисдикция е наясно, че текстът на член 10, параграф 2 от договора е бил изменен с допълнителното споразумение от 8 декември 2008 г., но въпреки това преценката дали договорните клаузи са незаконосъобразни трябва да се извърши към датата на сключване на договора (член 385² ГК), а обявяването на член 10, параграф 2 от договора за незаконосъобразна договорна клауза, водеща до нищожност на договора, би довело до нищожност *ex tunc* (от самото начало) на договора, като последващото сключване на допълнителното споразумение би се оказало безпредметно. Нищожността на целия договор за кредит би означавала, че всякакви престации, изпълнени въз основа на същия, по силата на член 410, параграф 2 от ГК биха се оказали недължими престации и поради това ще подлежат на връщане на основание член 405 във връзка с член 410, параграф 1 от ГК. Ответникът също може да иска от ищците да му върнат равностойността на изплатения им кредит (455 000 PLN), а ищците могат да претендират от ответника да върне равностойността на всички платени до момента вноски по кредита.
- 8 Що се отнася до направеното от ответника възражение за изтекла давност, което може в голяма степен да възпрепятства уважаването на претенцията на ищците, запитващата юрисдикция анализира неговата основателност и счита, че за претенцията на ищците трябва да се приложи разпоредбата за общия срок за погасяване по давност на претенции, който за възникналите преди 9 юли 2018 г. претенции е 10 години (член 118 от ГК). Основният въпрос в този контекст е откога трябва да се брой началото на давността за претенцията на ищците, като решаващо значение тук има член 120, параграф 1, първо изречение от ГК. В съдебната практика се посочва, че давността за претенцията за връщане на неоснователното обогатяване (недължимата престация) започва да тече от деня, в който облагата (престацията) трябва да бъде върната, ако кредиторът бе поканил длъжника да изпълни задължението възможно най-скоро, тоест в онзи срок от неоснователното получаване на облагата, който е необходим за нейното връщане без излишно забавяне. За започването на давността няма значение кога престираният е узнал, че престацията не се е дължала, нито кога действително е приканил длъжника да я върне. Горните изводи са приложими и за споровете за възстановяване на недължимата престация, извършена в изпълнение на нищожни договорни клаузи, когато страната не си е давала сметка за нищожността на тези клаузи. Ако горното виждане се отнесе към разглеждания случай това би означавало, че претенцията за връщане на всяка от вноските, платени в периода от 5 октомври 2006 г. до 5 март 2010 г.,

се погасява по давност след 10 години, считано от деня на плащане на всяка от отделните вноски. След като паричният иск в разглеждания случай е предявен на 7 август 2019 г., това означава, че погасена по давност е претенцията за заплащане на равностойността на всички вноски, платени повече от 10 години преди предявяването на иска (7 август 2019 г.), тоест преди 7 август 2009 г. С оглед на гореизложеното запитващата юрисдикция се пита дали изложеният начин на тълкуване на член 120, параграф 1 от ГК съответства на член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета, както и на принципите на равностойност, на ефективност и на правна сигурност.

- 9 Защитата на потребителя не е абсолютна¹ и определянето на разумни преклузивни срокове в интерес на правната сигурност е съвместимо с правото на Съюза². Националните разпоредби, уреждащи осигуряването на защита на потребителите, обаче не трябва да са по-неблагоприятни от тези, които уреждат подобни вътрешни положения (принцип на равностойност), нито да са определени така, че да правят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени от правото на Съюза (принцип на ефективност)³. Сред подходящите и ефективни мерки, които трябва да гарантират на потребителите правото на ефективни правни средства за защита, трябва да бъде възможността за обжалване или подаване на възражение при разумни процесуални условия, така че упражняването на техните права да не бъде обусловено по-специално от срокове или разноси, които да ограничават упражняването на правата, гарантирани от Директива 93/13⁴. От това следва, че правото на Съюза допуска национална правна уредба, която обвързва с давностен срок иска относно реституционните последици от установяването на недействителността, при условие че са спазени принципите на равностойност и на ефективност⁵. Следователно е необходимо да се анализира дали конкретната правна уредба, уреждаща погасяването по давност на имуществената претенция на потребителя, осигурява спазването на принципите на равностойност и на ефективност. Предвиденият срок трябва да е на практика достатъчен, за да могат заинтересованите лица да подготвят и упражнят правото на ефективна

¹ Вж. решения на Съда от 21 декември 2016 г., C-154/15, C-307/15 и C-308/15, Gutierrez Naranjo, т. 68 и от 16 юли 2020 г., C-224/19 и C-259/19, CaixaBank, т. 82.

² Вж. решения на Съда от 6 октомври 2009 г., C-40/08, Asturcom Telecomunicaciones, т. 41, от 21 декември 2016 г., C-154/15, C-307/15 и C-308/15, Gutierrez Naranjo, т. 69 и от 16 юли 2020 г., C-224/19 и C-259/19, CaixaBank, т. 82.

³ Вж. решения на Съда от 26 октомври 2006 г., C-168/05, Mostaza Claro, т. 24, от 3 април 2019 г., C-266/18, Aqua Med., т. 47, от 26 юли 2019 г., C-407/18, Addiko Bank, т. 46 и от 16 юли 2020 г., C-224/19 и C-259/19, CaixaBank, т. 83.

⁴ Вж. решения на Съда от 1 октомври 2015 г., C-32/14 ERSTE Bank Hungary, т. 59, от 21 април 2016 г., C-377/14, Radlinger и Radlingerova, т. 40 и от 13 септември 2018 г., C-176/17, Profi Credit Polska, т. 63.

⁵ Вж. решение на Съда от 16 юли 2020 г., C-224/19 и C-259/19, CaixaBank, т. [84].

защита пред съд⁶. Анализът на разпоредбите, уреждащи погасяването по давност на претенцията на потребителя, не може обаче да се свежда само до обсъждане на продължителността на давностния срок, а трябва да обхване и условията за неговото прилагане, включително по-специално начина, възприет за определянето на началния му момент⁷. В този контекст специално внимание трябва да се обърне на две решения на Съда на ЕС. В решение от 9 юли 2019 г. той посочва, че тригодишен давностен срок, който започва да тече от датата, на която договорът е изцяло изпълнен, не е от естество да гарантира на потребителя ефективна защита, тъй като има опасност този срок да е изтекъл преди дори потребителят да е могъл да узнае за неравноправния характер на съдържаща се в този договор клауза. Ето защо този срок прави прекомерно трудно упражняването на правата, които Директива 93/13 предоставя на този потребител⁸. От изложеното следва, че принципът на ефективност не допуска спрямо иск за възстановяване да се прилага тригодишен давностен срок, който започва да тече от датата, на която съответният договор е прекратен, независимо дали на тази дата потребителят е знаел или разумно е можел да знае за изтъкнатия от него в подкрепа на иска му за възстановяване неравноправен характер на клауза в този договор, тъй като тези правила за давността могат да направят прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени на този потребител от Директива 93/13⁹. В решение от 16 юли 2019 г. Съдът на ЕС обаче посочва, че прилагането на петгодишен давностен срок, който започва да тече от сключването на договора, доколкото предполага, че потребителят може да иска връщане на плащанията, извършени в изпълнение на договорна клауза, която е обявена за неравноправна, само през първите пет години от сключването на договора, независимо дали е знаел или разумно е можел да знае за неравноправния характер на тази клауза, може да направи прекомерно трудно упражняването на предоставените с Директива 93/13 права на този потребител и следователно да наруши принципа на ефективност, разглеждан във връзка с принципа на правната сигурност¹⁰. Поради това според Съда на ЕС при анализа на националните разпоредби, уреждащи погасителната давност на претенции, с оглед на съответствието им с принципа на ефективност специално внимание трябва да се обърне на това от кой момент започва да тече давностният срок за претенцията на потребителя. В това отношение е особено важно, че въведената с Директива 93/13 система на защита се основава на идеята, че потребителят е в положение на по-слаба страна спрямо продавача или доставчика от гледна точка както на възможностите си да преговаря, така и на степента си на

⁶ Вж. решение на Съда от 29 октомври 2015 г., C-8/14, BBVA, т. 29.

⁷ Вж. решение на Съда от 9 юли 2020 г., C-698/18 и C-699/18, SC Raiffeisen Bank, т. 61.

⁸ Вж. решение на Съда от 9 юли 2020 г., C-698/18 и C-699/18, SC Raiffeisen Bank, т. 67.

⁹ Вж. решение на Съда от 9 юли 2020 г., C-698/18 и C-699/18, SC Raiffeisen Bank, т. 75.

¹⁰ Вж. решение на Съда от 16 юли 2020 г., C-224/19 и C-259/19, CaixaBank, т. 91.

информираност, поради което в крайна сметка той приема условията, установени предварително от продавача или доставчика, без да може да повлияе на съдържанието им¹¹. Следователно е възможно потребителите да не знаят, че дадена клауза, съдържаща се в договор за ипотечен кредит, е неравноправна, или да не си дават сметка за обхвата на правата им, произтичащи от Директива 93/13¹². Анализът на горната съдебна практика изглежда води до извода, че погасителната давност за претенцията на потребителя не трябва да започва да тече докато потребителят не осъзнае неравноправния характер на договорната клауза или поне докато разумно може да се очаква, че е трябвало да го осъзнае. Такъв извод изглежда би бил особено адекватен в хипотезата на договор за кредит, сключен за период от 30 години. Малко вероятно е потребител, който над десет години е изпълнявал договор, съдържащ неравноправни клаузи, още от самото начало да е осъзнавал неравноправния характер на тези клаузи.

- 10 От гореизложеното изглежда следва, че описаното по-горе ограничително тълкуване на член 120, параграф 1 от ГК нарушава член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета, както и принципите на ефективност и на правна сигурност. Ето защо посочената разпоредба от националното право трябва да се тълкува в смисъл, че погасителната давност за претенцията на потребителя за връщане на престацията, изпълнена въз основа на съдържащ забранени договорни клаузи договор, трябва да започва да тече не всеки път от момента на изпълнение на престацията, а едва от момента, в който потребителят е разбрал, че тази клауза е незаконосъобразна. Желаният резултат не може да бъде постигнат само чрез прилагането на член 5 от ГК в смисъл, че той позволява възражението за изтекла давност да се счита за злоупотреба със субективно право от страна на ответника и съответно да се приеме, че повдигането на това възражение не поражда правни последици.
- 11 Договорите за кредит (по-специално за ипотечен кредит) често се сключват за много години, а спорът дали договорните клаузи са законосъобразни може да възникне над 10 години след сключването. Може съответно да се постави въпросът дали националната правна уредба съответства на член 6, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО, след като ограничава последиците от признаването на договорни клаузи за незаконосъобразни (с риск потребителят да получи само част от изпълнената недължима престация, ако се направи възражение за изтекла давност). Например, когато банката събира спрета във връзка с преизчисляването на плащанията, извършвани от потребителя в PLN, в чуждестранна валута, ще са налице множество

¹¹ Вж. решения на Съда от 19 декември 2019 г., C-453/18 и C-494/18, Bondora, т. 40 и от 9 юли 2020 г., C-698/18 и C-699/18, SC Raiffeisen Bank, т. 67.

¹² Вж. решения на Съда от 13 септември 2018 г., C-176/17, Profi Credit Polska, т. 69 и от 16 юли 2020 г., C-224/19 и C-259/19, Caixaabank, т. 90.

претенции за връщане на спред, чиито давностен срок ще започва поотделно за всяка платена от кредитополучателя вноска по кредита.

- 12 Що се отнася до това откога за банката тече давностният срок да поиска връщане на главницата по кредита, Съдът на ЕС сам посочва, че обявяването на нищожността на договор, тъй като част от неговите клаузи са незаконосъобразни, поначало води до незабавна изискуемост на остатъка от сумата по кредита¹³. Няма съмнение, че давностният срок за претенцията на банката е 3 години (член 118 от ГК), тъй като се отнася за търговската ѝ дейност. Прилагането на член 120, параграф 1 от ГК в съответствие с описаната по-горе съдебна практика обаче би означавало, че този срок трябва да започне да тече още от момента на предоставяне на кредита и съответно в разглеждания случай претенцията на банката за връщане на равностойността на главницата по кредита би била изцяло погасена по давност.
- 13 Ето защо положение, при което претенцията на потребителя да му се върне недължимо платеното поради нищожността на договора за кредит трябва да се признае поне за частично погасена по давност, ако аналогична претенция на банката изобщо не е погасена по давност (при това въпреки формално по-краткия давностен срок), би се оказало особено увреждащо за потребителите и със сигурност няма да съответства на гаранциите, произтичащи от Директива 93/13. В този случай дори потребителите, които знаят и разбират своите права, могат да се окажат обезкуражени да предявят искания, опасявайки се че в най-добрия случай могат да поискат връщане само на част от изпълнената престация, докато банката има право да поиска от тях всички изпълнени от нея престации.
- 14 Ключов поради това е въпросът дали признаването на претенцията на потребителя за погасена по давност поради посочените причини не нарушава принципа на равностойност. От практиката на Съд на ЕС следва, че за неговото спазване се изисква разглежданото национално правило да се прилага еднакво към правните средства за защита при нарушаване на правото на Съюза и към правните средства за защита при неспазване на вътрешното право със сходен предмет и основание¹⁴. Нарушаване на принципа на равностойност може има и поради още една причина, а именно предвид съществената разлика относно началото на давностния срок за претенцията за поправка на вредата, произтекла от неправомерно поведение (член 442¹, параграф 1 от ГК), който не може да започне да тече, докато увреденият не узнае за вредата и кой трябва да я поправи, и за претенцията за връщане на недължимата престация (член 120, параграф 1 от

¹³ Вж. решения на Съда от 30 април 2014 г., C-26/13, Kásler, т. 84 и от 26 март 2019 г., C-70/17 и C-179/17, Abanca Corporación Bancaria и Bankia, т. 58.

¹⁴ Вж. решения на Съда от 27 февруари 2014 г., C-470/12, Pohotovost, т. 47 и от 9 юли 2020 г., C-698/18 и C-699/18, SC Raiffeisen Bank, т. 67.

ГК). И двете претенции имат някои общи черти, а именно това са примерни претенции, произтичащи от задължения, в основата на които не стоят правни сделки (включително договори), а определени фактически събития, за които законът предвижда определени правни последици. Такава разлика съответно показва нарушаването на принципа на равностойност. Всъщност, ако потребителят загуби средства в полза на банката в резултат на неправомерно действие, извършено от банката или от лице, за което банката носи отговорност, давностният срок за претенцията на потребителя ще започне да тече по-късно на основание член 442¹, параграф 1 от ГК. Трудно е всъщност да се намери причина, която може да обоснове разликата в положението на потребителя в двете описани хипотези.

- 15 Запитващата юрисдикция предлага да се даде следният отговор: член 6, параграф 1 и член 7, параграф 1 Директива 93/13/ЕИО на Съвета, както и принципите на равностойност, на ефективност и на правна сигурност, трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат тълкуване от съдилищата на национална правна уредба, съгласно което давностният срок за връщане на недължимо платени суми въз основа на неравноправна клауза от договор, сключен между търговец и потребител, започва да тече преди потребителят да е осъзнал неравноправния характер на договорната клауза или преди разумно да се очаква, че го е осъзнавал.